

Ta kolon je prikovan k zemlji, katere ne more zapustiti; a v državljanskem obziru je svoboden, zamore biti lastnik, vršiti jus commercii in jus connubii, sklepati justae nuptiae, toda nima pravice odstopati drugemu svojega imetja po prodaji ali na drug način.

Vender, akoravno je ta kmet po državljanskem pravu svoboden, načela tega prava gledé na njega ne obveljajo: sin kmetice in svobodnega delavca postane kmet ali kolon, akoravno bi po državljanskem pravu moral biti svoboden, ker so bile med njegovimi roditelji justae nuptiae.

To administrativno robovanje je torej trdo prikovalo k zemlji delavca, kateri jo je obdeloval, bil li zakupnik ali deležni kolon. Z dnem, ko so te naredbe stopile v moč, je tisti, kateri se je bil poprijel obdelovanja kakega zemljišča proti gotovemu deležu plodov, ostal privezan k tistemu zemljišču ter ga ni mogel več zapustiti. Deca iz njega porojena bode ravno tako k zemljišču pritrjena, živeli in umrli bodo na tem imetju. Takovi odnošaji trajajo dolgo in segajo daleč v srednji vek.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Zdražitelj izvršilno prodanega zemljišča zavezan je, plačati od tega zemljišča pripadajoče cesarske davke in njim jednake javne davščine, kateri dotečejo v plačilo po zdražbenem dnevu, to je po dnevu javne dražbe; nasprotno varuje se mu gledé onega kvotnega dela kateri zadeva dobo do dneva javne dražbe, regresna pravica na izkupilo na ta način, da sme zahtevati povračilo tega zneska.

(Iz knjige judikatov c. kr. najvišjega sodišča št. 127. pleniss. sklep z dne 18. septembra 1894. l., št. 8046.)

V izvršilni zadevi upnika A proti dolžniku B odobrila je prva in druga instanca o priliki, ko sta dovolili in razpisali izvršilno dražbo dolžnikovega zemljišča, med drugimi tudi dražbeni

pogoj, po kojem naj zdražitelj od dražbenega dne dalje plačuje cesarske davke in njim jednake javne davščine.

Izvanrednemu rekurzu finančne prokurature v Lvovu proti tema odlokoma ugodilo je najvišje sodišče ter prenaredivši enakoglasni odločbi spodnjih sodišč, odločilo, da se ima glasiti dražbeni pogoj, proti kateremu se je bilo pritožilo, tako-le: Zdražitelj zemljišča, ki se ima prodati po dražbi, zavezan je, plačati od njega pripadajoče cesarske davke in njim jednake javne davščine, katere dotečejo v plačilo po zdražbenem dnevu t. j. po dnevu javne dražbe; nasprotno varuje se mu gledé onega kvotnega dela, kateri zadeva dobo do dneva javne dražbe, regresna pravica na izkupilo na ta način, da sme zahtevati povračilo tega zneska.

Pri tem uvaževalo se je sledeče:

Davek, ki se odmeri od posestva, plačati ima posestnik nepremičnine. Odgovarja torej načelom prava, da v slučajih, ako se premeni posest, trpi davek posestnik po meri svoje posesti in po meri prejetih dohodkov, torej v slučajih, ako se premičnina izvršilno proda, eksekut do dneva izvršilne prodaje, od tega dne pa dostalec na dražbi.

Le-ta stopi vsled sodiškega domika v posest zdražene nepremičnine in zadobi pravico do prejemkov in se ga ne more kar tako primorati, da bi iz svojega plačeval razven izkupila tudi še zaostanke na davkih in njim enakih davščinah iz posestne dobe izvršenca velikokrat v večjem znesku, kateri dne javne dražbe niti ni znan. V očigled temu, da se je po galiških finančnih oblastvih (ukaz c. kr. Lvovskega finančnega deželnega ravnateljstva z dne 8. oktobra 1893, št. 77.501, priloga k finančnemu ukazniku št. 26 ex 1893) gledé pobiranja cesarskih davkov in javnih davščin določilo, da se imajo le-ti plačevati proti dosedanji navadi v doteklih (dekurzivnih) četrtletnih odplačilih, da torej dotečejo v plačilo šele koncem četrtletja in da se imajo plačevati v tej dobi v celem znesku, kaže, da se dražbeni pogoj, kateri določuje zavezo plačila davkov in njim enakih davščin, varujoč pravno stališče tako prenaredi, da bo v soglasji s temi prenarejenimi zakonitimi določbami gledé pobiranja davkov. Vsled tega ugodilo se je zahtevku, kateri je stavila c. kr. finančna prokuratura v svojem izvanrednem revizijskem rekurzu, da naj se prenaredi preje omenjeni dražbeni pogoj v tem smislu, da je zdražitelj zavezan, plačati davke in javne davščine, ki

dotečejo v plačilo po dnevu javne dražbe, da se mu pa varuje regresna pravica na izkupilo gledé onega dela davčne kvote, kateri zadeva dobo pred dnevom javne dražbe.

Ob jednom se je ukrenilo, da se vpiše v knjigo judikatov najvišjega sodišča zgoraj navedeni pravni rek.

b) Predmet javni dražbi so le tiste sestavine zemljišča, tiste pravice in tiste pritikline, katere so se izvršilno cenile in se nahajajo označene v cenilnem zapisniku in v dražbenih pogojih. Zdražitelj pridobi torej tudi samo te predmete.

Okrajno sodišče v K. razsodilo je v pravdi M. K. proti Tomažu Z. z razsodbo z dne 7. aprila 1894, št. 1487 tako-le:

Tožbena zahteva glaseča se »Toženec Tomaž Ž. pripoznati mora, da je tožnica M. K. kot izdražiteljica v izvršilu Terezije S. proti Tomažu Ž. pto. 415 gld. 98¹/₂ kr. spr. glasom dražbenega zapisnika z dne 26. januarija 1889, št. 1112 izvršilno prodanega prej Tomažu Ž. lastnega posestva vlož. št. 41 kat. obč. Županjenjive vsled napominanega kupa in po vpisu njene lastninske pravice pri vlož. št. 41 kat. obč. Županjenjive, ki se je izvršil temeljem navedenega kupa, oziroma temeljem dotičnega prisōjilnega pisma z dne 9. novembra 1889, št. 9577 sub. praes. 11. januarija 1890, št. 369, kot sedanja lastnica tega zemljišča vse z lastnino zemljišča vlož. št. 41 k. o. Županjenjive združene pravice in torej tudi in osobito s posestjo tega zemljišča združeno in v imovinskem listu tega zemljišča sub praes. 30. marca 1889, št. 3012 vsled dotičnega vpisa razvidno solastninsko pravico do 514/10.000 dela sopoeststnih deležev iz gozdne parcele št. 873/3 obstoječega posestva vlož. št. 86 kat. obč. Županjenjive, na kojem je sub praes. 30. marca 1889, št. 3012 temeljem razdelilne in omejilne listine z dne 10. oktobra 1887, št. 1160 in priloženega krajevnega načrta z dne 30. avgusta 1887. l. vknjižena lastninska pravica mej drugim na 514/10.000 del tudi na korist vsakočasnega lastnika k hiši št. 5 v Stahovci spadajočega posestva vl. št. 41 k. o. Županjenjive — kot integrujočo sestavino in del zadnjeimenovanega zemljišča z istim vred pridobila, toženec je torej dolžan fizično posest in užitek do tega 514/10.000 sopoeststnega dela iz gozdne parcele št. 873/3 obstoječega posestva

vlož. št. 86 k. o. Županjenjive oziroma do parcele št. 873/3 same kot take tožnici odstopiti in se v bodoče vsacega poseganja in prisvajanja do tega 514/10.000 sosesnega dela vzdržati — se odbije.

Razlogi:

Tožnica opira svojo zahtevo na dražbeni zapisnik z dne 26. januarija 1889, št. 1112, vsled kojega je kupila prej tožencu lastno posestvo vlož. št. 41 kat. obč. Županjenjive. Sklicuje se pa tudi na okolnosti, da se jej je napominano posestvo s prisojilno listino z dne 9. novembra 1889, št. 9577 v last prisodilo in se je potem vpisala za njo dne 11. januarija 1890. l. lastninska pravica v javni zemljiški knjigi. Dalje hoče tožnica utemeljiti svojo tožbo s tem, da so se temu posestvu pristoječe pašne služnostne pravice z odkupnim razsodilom z dne 4. decembra 1886, št. 777 in z razdelilno in omejitveno listino z dne 10. oktobra 1887, št. 1160 odkupile v naravi z odkazanjem pripadajočega sveta ter se je v svrhu odkupa istih določil 514/10.000 del gozdne parcele št. 873/3 kat. obč. Županjenjive. Navedeni delež se je potem privoljenjem toženca kot tačasnega lastnika posestva vlož. št. 41 in 42 kat. obč. Županjenjive kakor pritiklina posestva vlož. št. 41 kat. obč. Županjenjive slednjej odkazal. Tudi se sklicuje tožnica na okolnost, da se je za parcelo št. 873/3 temeljem razdelilne in omejitvene listine z dne 10. oktobra 1887, št. 1160 in krajevnega načrta z dne 30. avgusta 1887. l. v smislu §-a 121. minist. naredbe z dne 31. oktobra 1857, št. 218. drž. zak. in dotičnega zahtevka c. kr. deželne komisije za odvezo in uravnavo zemljiških bremen z dne 30. marca 1889. l. — torej po ovršeni dražbi — otvoril zemljejknjižni vložek št. 86 kat. obč. Županjenjive ter pri istem vknjižila solastninska pravica na 514/10.000 del za vsakočasnega posestnika zemljišča vlož. št. 41 kat. obč. Županjenjive, katero je sedaj v tožničini lasti in posesti. Ob enem se je v imovinskem listu posestva vlož. št. 41 kat. obč. Županjenjive vpisalo, da je z lastnino tega posestva združena solastninska pravica do zemljišča vlož. št. 86 kat. obč. Županjenjive in sicer v preje omenjenem delu. Hkrati opozarja tožnica na to, da se toženec priznava nahaja v fizični posesti rečenega solastninskega deleža vlož. št. 86 kat. obč. Županjenjive, da ga pa noče odstopiti tožnici kot tačasni lastnici posestva vlož. št. 41 kat. obč. Županjenjive. Tožnica opira se po vsem tem na določbo §-a 442.

o. d. z., po kateri se z lastnino stvari same pridobijo tudi z le-to stvarjo spojene pravice. — Vender vse te okolnosti ne zamorejo pravno utemeljiti tožbene zahteve. Glede sklicavanja na določbo §-a 442. o. d. z. opomniti je, da ondi navedene posledice nastopijo, ako nista stranki kaj drugzega določili (§-a 1047. in 1061. o. d. z.). V tej pravdi je pa napominano sklicevanje tem bolj neumestno, ker tožnica posestva vlož. št. 41 k. o. Županjenjive ni pridobila potom pogodbe s tožencem, nego temeljem dražbenega zapisnika z dne 26. januarija 1889, št. 1112. Za presojo obsega in vrste s tem pridobljenih pravic, morejo pa biti merodajni jedino le dražbeni pogoji, na katerih podlagi se je vršila dražba in v katerih so zapisane pravice in dolžnosti zdražiteljeve. Po teh pogojih pa je predmet izvršilne dražbe bilo posestvo vlož. št. 41 kat. občine Županjenjive v tistem obsegu, kakor se je določil, opisal in cenil v cenilnem zapisniku de praes. 22. avgusta 1888, št. 7829 in kakor se je isti skladal po zemljejknjižnem izpisku, ki se je o priliki prodaje predložil kupcem, s takratnim zemljejknjižnim stanjem. Istotako so bile v dražbi v svrhu nadaljevanja gospodarstva potrebne, natančno označene pritikline — fundus instructus — kakor tudi 1/186 posestni delež zemljišča vlož. št. 51 kat. obč. Črna. Kakor dokazuje dražbeni zapisnik de praes. 26. januarija 1889, št. 1112, zdražila je tožnica tudi le in jedino le ravnokar omenjeni zemljišči z opisanimi pritiklinami (fundus instructus). Po tem takem takratnemu izvršencu in sedanjemu tožencu glasom razdelilne listine z dne 10. oktobra 1887, št. 1160 uže 16. septembra 1887. l. v prosto lastnino odkazani 514/10.000 del gozdne parcele št. 873/3 kat. obč. Županjenjive ni bil predmet cenitve in torej tudi ne dražbe. Zemljejknjižni vložek za ta delež otvoril se je stoprav dne 30. marca 1889. l. in se je torej nahajal v izvanknjižni posesti izvršenca Tomaža Ž. Naj se je tudi omenjeni delež parcele št. 873/3 vsled §-a 32. pat. z dne 5. julija 1853, št. 130. drž. zak. smatral za pritiklino posestva vlož. št. 41 kat. obč. Županjenjive (§ 294. o. d. z.), vender so zamogli biti jedino le v cenilnem zapisniku označeni deli vlož. št. 41 kat. obč. Županjenjive predmet dražbi in vsled tega tožnica kot zdražiteljica ni mogla drugzega kupiti in prodati, nego zgolj ravnokar omenjene izvršilno cenjene dele vlož. št. 41 kat. obč. Županjenjive. To slednje razvideti je najbolje iz §-a 3. zakona z dne 10. ržnega cveta 1887, št. 74. drž. zak. Po tej določbi je na

posestvu nahajajoče se pritikline (§-i 294.—297. o. d. z.) jedino le s tem posestvom vred vzeti v izvršilo in torej vsprejeti v dotično izvršilno cenitev glavnega posestva. V slučajih, kader se vrši izvršilna dražba posestva, ne da bi se obavila prej izvršilna cenitev, je dotične pritikline uradoma popisati, predno se dovoli dražba in so pritikline stoprv potem vsprejete v prodajo. Iz tega sledi, da pritikline posestva ne morejo biti predmet prodaje in torej tudi ne predmet pridobitve zdražitelju posestva, ako niso bile predmet izvršilne cenitve, naj je uže ta cenitev izostala iz tega ali pa onega vzroka. Po določbi §-a 339. o. s. r. odkazati je zdražiteljici jedino le kupljeno blago v last, to pa je v tem slučaju pač le posestvo vlož. št. 41 kat. občine Županjenjive v tisti meri, kakor je popisano v cenilnem zapisniku. To se je pa tudi zgodilo s prisojilom z dne 9. novembra 1889, št. 9577.

Tožnica vložila je apelacijo, katero je pa višje deželno sodišče z odločbo z dne 20. majnika 1894, št. 3934 zavrglo ter potrdilo sodbo I. stopinje v polnem obsegu.

Razlogi:

Prodaja glavne nepremičnine vsebuje pač tudi prodajo pomožne nepremičnine, toda to le tedaj, ako je bila slednja za časa prodaje združena z glavno stvarjo in, če je bila ta spojitev razvidna iz javne knjige. Solastninske pravice do posestva vlož. št. 86 kat. obč. Županjenjive pa so se stoprv po obavljeni dražbi vpisale v javno knjigo; torej se te pravice, ker niso bile z zastavno pravico v nobeni dotiki, tudi niso sodno pritrknile zdražiteljici, kajti niti v cenilnem zapisniku niti v dražbenih pogojih niso omenjene. Po tem takem in v smislu §-ov 1047. in 1061. o. d. z. se torej toženca ne more siliti, da bi pripoznal vtoževano lastninsko pravico in odstopil tožnici svojo posest.

Tožnica je vložila tudi izvanredno revizijo, katero je pa najvišje sodišče z naredbo z dne 11. septembra 1894, št. 9012, potrdivši prvo sodbo zavrglo.

Naredba opira se na to, da je jednakoglaseče se razsodbe nižjih instancij pregledati in presojeti zgolj z ozirom na dvorni dekret z dne 15. februarija 1833, št. 2593. z. j. z. Ne more se pa najti očitne krivice v tem, ako prvi razsodbi zahtevanih deležev posestva vlož. št. 86 kat. obč. Županjenjive o priliki dne 26. janu-

varija 1889. l. ovršene izvršilne dražbe posestva vlož. št. 44 kat. obč. Županjenjive ne smatrata pritiklinami slednjega posestva in z ozirom na cenilni zapisnik z dne 22. avgusta 1888. l. in na istem temeljujoče dražbine pogoje ne predmetom javne izvršilne dražbe. — To pa radi tega ne, ker so se sporni deleži stoprv sub praes. 30. marca 1889. l., torej po dražbi izvršilno prodanega posestva, v javni knjigi istemu pripisali, vsled česar je tožnica sprodajo teh deležev tem manje mogla domnevati, ker cenilni zapisnik in dražbeni pogoji spornih deležev prav nič ne omenjajo, dasi pa omenjajo tistega 1/186 deleža posestva vlož. št. 52 kat. obč. Črna kot izvršilnega oz. cenjenega predmeta, ki pa niti v javni knjigi ni razviden kot pritiklina prodanega glavnega zemljišča.

Dr. J. K.

c) Moč izpolnenega odloživega pogoja sega nazaj, isti ima moč ex tunc, ne ex nunc. Izvanredna revizija je v izpodbojnih pravadah dopustna samo tedaj, ako prepirni predmet brez pripadkov presega znesek 500 gld.

Matija P. in Frančiška A. imela sta vsak svoje posestvo, prvi vl. št. 113 d. o. Šmarje, druga vl. št. 88, 89 in 90 d. o. Šmarje. Oba sta se zaročila, ter napravila ženitno pogodbo z dne 23. junija 1893. l., vsled katere sta sklenila vkupnost vse imovine, torej tudi drug drugemu zaženila polovico svojih zemljišč. Veljavnost ženitne pogodbe bila je odvisna od poroke. Še pred poroko sklenila sta zaročenca kupno pogodbo z dne 7. julija 1893. l., s katero je Matija P. svoje polovice vseh preje navedenih zemljišč izročil svoji nevesti Frančiški A. proti temu, da je v svojo plačilno obljubo prevzela vknjižene dolgove in prodajalcu obljubila plačati 100 gld. Matija P. si je pridržal samo nepreklicljivo pravico, da sme do svoje smrti brez računa na vseh zemljiščih gospodariti. Tudi veljavnost te pogodbe bila je odvisna od poroke. Kmalu po kupni pogodbi poročila sta se pogodnika tudi res. Kmalu na to tožil je Anton K. Matijo P. V dveh pravadah bil je Matija P. obsojen, v prvi z razsodbo z dne 13. decembra 1893, št. 10514, da mora Antonu K. plačati 7 gld. 80 kr. spr., v drugi z razsodbo z dne 14. decembra 1893, št. 10513, da mu mora plačati 72 gld. spr. Ker Anton K. ni dobil plačila, rubil je Matijo P., a brez uspeha. Matija P. ni imel nikakega

premoženja. Vsled tega izpodbijal je Anton K. kupno pogodbo z dne 7. julija 1893. l. s tožbo proti Frančiški A. omoženi P. de pr. 20. februarija 1894, št. 1270. Svojo tožbo je Anton K. utemeljeval z dvema razlogoma, ker je kupna pogodba sklenjena med zakoncema, in ker je v istini daritev in le na videz kupna pogodba.

Tožbi ugodilo je okrajno sodišče v Š. z razsodbo z dne 11. aprila 1894, št. 2368 samo gledé poprej Matiji P. lastne polovice zemljišča vl. št. 113 d. o. Šmarje, ne pa tudi gledé njegovih polovic ostalih posestev, vl. št. 88, 89 in 90 d. o. Šmarje.

Razlogi.

Vsled ženitne pogodbe z dne 23. junija 1893. l. sklenila sta Matija in Frančiška P. vkupnost vse imovine. Frančiška P. postala je lastnica poprej Matiji P. lastnega zemljišča vl. št. 113 d. o. Šmarje, Matija P. pa solastnik poprej Frančiški P. lastnih zemljišč vl. št. 88, 89 in 90 d. o. Šmarje, vsak do polovice. Določilo se je, da ženitna pogodba ne dobi veljave, ako se pogodnika ne poročita. Še pred poroko sta oba zaročenca svoje imovinsko razmerje tako predrugacila, da je Matija P. s kupno pogodbo z dne 7. julija 1893. l. svoje polovice posestev vl. št. 113, 88, 89, in 90 d. o. Šmarje prepustil Frančiški A. pozneje omoženi P. To kupno pogodbo izpodbija Anton K., da iztirja svoji tirjatvi iz razsodeb z dne 13. decembra 1893, št. 10514 in z dne 14. decembra 1893, št. 10513. Toženka ugovarja pred vsem, da bi tožnik lahko dobil plačilo, ako bi sekvetriral pravice Matije P. do gospodarstva na navedenih posestvih. Ta ugovor pa nikakor ni utemeljen. Omenjene pravice se dajo vsak čas preklicati in so tako dvomljive vrednosti, da nikakor ni pričakovati, da bode Anton K. iz teh pravic dobil plačilo svojih tirjatev. Saj svari toženka sama Antona K., naj pusti njena zemljišča pri miru. In ker Matija P. drugega premoženja nima, je izpolnen prvi pogoj š-a 32. izpodb. zak. Kar se tiče zemljišča vl. št. 113 d. o. Šmarje, se tožnik sklicuje z vso pravico na 4. točko š-a 30. izpodb. zak. Toženka mora dokazati, da sklepajoč kupno pogodbo ni vedela za namen svojega moža, da hoče oškodovati svoje upnike. Toženka sama priznava, da je vedela, da je Matija P. prezadolžen, in da nima drugega premoženja kakor zemljišče, katero je njej izročil. Toženka je torej tudi vedela, da se Matija P. z izpodbijano pogodbo iznebi zadnjega premoženja in da se na ta način očitno oškodujejo

njegovi upniki. Torej tudi ni odločilno, akoprav bi bila toženka pri kupni pogodbi vprašala moža koliko ima dolgov. To kaže samo, da je toženka popolnoma čutila sumljivost svojega počenjanja. Ali je pa toženka vedela za vsak dolg Matije P. ali ne, je brez pomena, kajti po §-u 32. izpodb. zak. se lahko izpodbijajo pravna opravila tudi zavoljo tirjatev, ki so nastala še le po izpodbijanem pravnem opravilu. Gledé zemljišča vl. št. 113 d. o. Šmarje mora se torej ugoditi tožbeni zahtevi, ki trdi neveljavnost kupne pogodbe. Druga je stvar gledé zemljišč vl. št. 88, 89 in 90 d. o. Šmarje. Teh posestev oziroma njih polovic tožnik nikdar ni pridobil. Pogodba z dne 23. junija 1893. l., s katero naj bi bil pridobil Matija P. polovice teh posestev, se je pozneje razrušila s pogodbo z dne 7. julija 1893. l. še poprej, kakor je dobila pravno veljavo. Ženitev se je vršila še le dne 10. julija 1893. l. Ako se je torej Matija P. te pridobitve iznebil, ni oškodoval svojih upnikov v smislu zakona, po katerem se morejo opuščene pridobitve izpodbijati le v slučajih, navedenih v §-ih 13. in 37. izpodb. zak. Upoštevati je treba tudi, da se Frančiška P. ne vdeleži nikakega goljufivega namena, ako skuša rešiti to, kar je njeno, in ako se zavaruje proti izgubi, kakor hitro opazi, da je njen ženin prezadolžen. Ako pa mož odstopi od prve pogodbe ter ženi na ta način pomaga, toženka v tem še ne more opaziti goljufivega čina, s katerim bi se naj oškodovali upniki Matije P. Gledé teh zemljišč se torej ni moglo ugoditi tožbeni zahtevi.

Proti tej razsodbi pritožili sta se obe stranki. Višje deželno sodišče v G. je z naredbo z dne 20. junija 1894, št. 4904 ugodilo tožnikovi apelaciji in s tem tudi njegovi tožbeni zahtevi, ter zavrglo apelacijo toženke.

Razlogi.

Toženka se pritožuje, ker se je tožbeni zahtevi ugodilo gledé polovice zemljišča vl. št. 113 d. o. Šmarje. Ta pritožba uže iz razlogov prvega sodnika ni utemeljena. Dalje je pa treba tudi uvaževati, da toženka niti ni dokazala, da dolžnik izpodbijane pogodbe ni sklenil z goljufivim namenom, niti da njej ta namen ni bil znan. Toženka sicer trdi, da je vprašala svojega ženina pred pogodbo, koliko ima dolgov, a toženka bi omenjenega dokaza ne bila dognala, tudi ko bi to res bilo. Gledé zemljišč vl. št. 88, 89 in 90 d. o. Šmarje pa ni moči pritrjevati mnenju prvega sodnika. Takratna

zaročenca sklenila sta ženitno pogodbo z dne 23. junija 1893. l. in kupno pogodbo z dne 7. julija 1893, z odloživim pogojem bodoče poroke. Z drugo pogodbo sta predrugačila prvo samo gledé vkupnosti premoženja in gledé dedinsko pravnih določil. Neizpremenjena pa so ostala druga določila ženitne pogodbe zlasti ona, vsled katerih je nevesta prepustila polovico svojih zemljišč vl. št. 88, 89 in 90 d. o. Šmarje svojemu ženinu, ter dovolila, da se v zemljiški knjigi lastninska pravica gledé teh polovic prepíše na njegovo ime. Samo s tem pogojem mogel je Matija P. svoj delež teh zemljišč prodati toženki. Tudi vknjižba je v tem smislu izvršena. Temeljem izročilne pogodbe z dne 23. junija 1893. l. in ženitne pogodbe z istega dne v zvezi s poročnim listom vknjižila se je lastninska pravica za Matijo in Frančiško P., za vsakega do polovice, in na podlagi kupne pogodbe z dne 7. julija 1893. l. vknjižila se je lastninska pravica za toženko tudi gledé polovic Matije P. Izpolneni odloživi pogoj nima moči ex nunc, ampak ex tunc, njegova moč sega nazaj. Gotovo je torej dolжник na podlagi ženitne pogodbe z dne 23. junija 1893. l. pridobil solastnino omenjenih zemljišč in otujitev te solastnine pred izpolnenim pogojem je dejanje, ki se more izpodbijati, zlasti, ker veljajo določila §-ov 13. in 37. zakona z dne 16. marcija 1884, št. 36. drž. zak. le za opustitve, in ker je jasno, da je bila otujitev upnikom na škodo. Otujitev se je torej gotovo tudi lahko izvršila z goljuživim namenom. Iz teh razlogov moralo se je ugoditi tožnikovi apelaciji in njegovi tožbeni zahtevi tudi gledé polovic zadnje imenovanih posestev.

Revizijo, katero je toženka vložila, odbilo je najvišje sodišče na Dunaju z rzsodbo z dne 25. septembra 1894, št. 7646. Tretja instanca je potrdila rzsodbo druge instance iz sledečih

raziogov.

V onem delu, v katerem izpodbija revizija rzsodbo druge instance gledé poprej Matiji P. lastne polovice zemljišča vl. št. 113 d. o. Šmarje, je ista izvanredna, ker sta v tem oziru prva in druga instanca soglasno ugodili tožbeni zahtevi. Izvanredna revizija pa ni dopustna in se mora uže iz tega razloga zavriniti, ker zneski, za katere gre pravda brez obresti in pripadkov, ne presegajo svote 500 gld. Določilo §-a 47. zak. z dne 16. marcija 1884, št. 36. drž. zak., vsled katerega je v skrajšanem postopanju o izpodbojnih tožbah

dopustna tudi izvanredna revizija velja samo takrat, kader bi se sicer po zakonu moralo uvesti redno pismeno ali pa ustno postopanje. Kolikor je pa revizija naperjena proti onemu delu razsodbe 2. instance, s katerim se spreminja razsodba prvega sodnika, je ista sicer redna in dopustna, a ni utemeljena, ampak razsodba druge instance mora se tudi v tem delu iz njenih razlogov potrditi. Z ozirom na navedbe v reviziji, pa je še treba omeniti, da tožnik ne more dobiti plačila iz gospodarskih pravic Matije P., katere mu daje kupna pogodba gledé zemljišč toženke vl. št. 88, 89, 90 in 113 d. o. Šmarje. Te pravice so osebne pravice in Matija P. ne sme za se obdržati čistega doneska teh zemljišč, akoprav ni dolžan položiti računa. Te pravice torej ne spadajo k premoženju Matije P.

Dr. R. Pipuš.

d) Obresti od zneska, ki pripada od izkupila na zavarovano doto in zaženilo, grede možu izvršencu in, če se jim odpove, njegovi ženi, ne pa upnikom. Ali naj se ta znesek položi, o tem izjaviti se mora mož izvršenec.

Z odlokom o razdelitvi izkupila z dne 19. majnika 1894, št. 6992 prisodilo je m. del. okrajno sodišče v R. ostanka izkupil za izvršilno prodani zemljišči vl. št. 80 in 81 kat. obč. Kandija v zneskih 457 gld. 30 kr. in 198 gld. 96 kr., skupaj 656 gld. 26 kr. v smislu §-a 37. konk. reda izvršenčevi ženi, oziroma zdražiteljici Mariji N., ki je bila s svojima tirjatvama na doti v znesku 500 gld. in na zaženilu v znesku 500 gld. zastavno-pravno zavarovana pri prodanih posestvih, in sicer s polovico v založbo tirjatve na doti, z drugo polovico v založbo tirjatve na zaženilu. Ob jednem naložilo se je zdražiteljici, da prisojeno svoto s 6⁰/₀ obrestmi od dneva dražbe vloži pri sodišči po pravokrepnosti odloka iz nastopnih razlogov:

V smislu § a 1229. obč. zak. drž. pripada dota po moževi smrti njegovi ženi, zaženilo pa po §-u 1230. obč. drž. zak., ako moža preživí; uživalec dote je po §-u 1228. obč. drž. zak. mož, dokler zakonca živita skupaj. S tem, da je mož kot izvršenec ugotovil prijavljeni tirjatvi svoje žene na doti in zaženilu, ni se odpovedal svoji pravici do obrestij, ter so torej obresti, ki se dobe iz plodonosno naložene, Mariji N. prisojene svote, moževe, oziroma izvršenčeve. Ker sega

zastavna pravica po §-u 457. obč. drž. zak. na prirast zastave, torej tudi na užitke, dokler niso še odločeni ali prejeti, imajo vsi oni realni upniki, ki ne dobe plačila, pravico do naraščajočih obresti v oni vrsti, kakor so zemljiško-knjižno zavarovani za svoje tirjatve.

Zaradi zaukazane položbe Mariji N. prisojene svote vložila je Marija N. zoper ta odlok rekurz, kateremu se je izvršenec, njen mož, pridružil z izjavo, da ne zahteva obrestij niti od dote niti od zaženila; v rekurzu povdarja se tudi, da je nastopila konsolidacija, ker je zdražiteljica ob enem upnica.

Graško višje deželno sodišče zavrglo je ta rekurz z odločbo z dne 27. junija 1894, št. 6434 iz sledečih razlogov:

Niti za doto, niti za zaženilo v zemljiški knjigi ni vknjižena zastavna pravica glede obrestij; v obče tirjatvi nista dotekli v izplačilo, slednja je celo negotova v svojem obstanku. Zaukazana položba je torej upravičena, osobito, ker se morajo smatrati naraščajoče obresti kot plod zastave, in so po §-u 457. obč. drž. zak. pritklina izkupila, do katerega imajo pravico realni upniki. Rekurentinja bila bi v smislu dražbenih pogojev le tedaj oproščena položbe, ko bi bila izkazala tako dovolitev vseh vdeležencev, h katerim spadajo tudi njej sledeči realni upniki, v kolikor imajo pravico do obrestij. O spojitvi tirjatev ni govora, ker pridejo v poštev pravice tretjih oseb, ker tirjatvi še nista dotekli v izplačilo, ker rekurentinja še ni postala lastnica zdraženega zemljišča, (§ 431. obč. drž. zak.) in ker tirjatvi še nista izbrisani (§ 1446. obč. drž. zak.). Izjava izvršenčeva, da ne zahteva obrestij, nima pravne moči, ker se s takimi dogovori ne morejo kratiti pravice tretjih oseb, ker sta vknjiženi dote in zaženilo brez obrestij, in obresti, ki se dobe od izkupila, ni moči smatrati za obresti dote ali zaženila; tudi iz formalnih razlogov (§ 257. o. s. r.), ni ozir jemati na nove okoliščine, navedene v rekurzu.

Vsled revizijskega rekurza je najvišje sodišče z odločbo z dne 26. septembra 1894, št. 9468 predružačilo odločbi nižjih stopinj, izreklo, da obresti ne pripadejo upnikom, zaukaz položbe razveljavilo ter zaukazalo m. del. okrajnemu sodišču v R., da zasliši izvršenca, je-li privoli v položbo dote in zaženila, in da potem po stavno ukrene — uvažujé, da ima pravico do obrestij od dote, oziroma zaženila, v zakonu mož, in da pripadejo iste, ako se jim odpové mož, ženi in ne moževim upnikom, ter uvažujé, da se

gledé položbe zneskov, ki sta pripadla na doto in zaženilo, še ni izjavil izvršenec, kogar pravice so prizadete v smislu §-ov 1227. in 1229. obč. drž. zak.

Dr. O. P.

Kazensko pravo.

Za pojem „pridere v hišo“ po §-u 83. k. z. zadošča, da je obtoženec vedel ali vedeti moral, da se mu vstop v stanovanje ni dovoliti hotel.

L. Z. obiskal je na večer 28. aprila m. l. poštarico Marijo B. v njeni sobi, katera služi kot uradna soba in stanovalnica zajedno. Ko je ob 9^{1/2} uri odhajal, našel je, da so vrata z brunom in vrvmi umetno zavezana. Ker ni nikdo odprl, moral je ostati v sobi do jutra. V jutro ob 6^{1/2} uri pokliče Marija B. hišnega lastnika B-sa, da odpre vrata. Le-ta, odvezavši vrata, pridre s palico oborožen v stanovanje poštarice, poišče takoj v omaro skrivšega se L. Z., ki je bil posetnik in gost Marije B., ter ga jame držech ga za vrat, pretepavati. Udaril ga je večkrat po raznih delih telesa tako, da je bil le-ta pod levim očesom in na vratu krvav.

C. kr. državno pravdnistvo v Lj. je kot javni obtožitelj naperilo tožbo proti B-su mej drugim tudi radi hudodelstva javnega nasilstva po §-u 83. k. z.

Razlogi:

Po pričevanji L. Z-a in Marije B. dokazano je, da je B-s na opetovano prošnjo druge, da bi jej odvezal vrata, prišel sam k vratom, odstranil zaporico, stopil potem oborožen z palico brez povoda v sobo poštarice, tam kričal na njo, izvlekel siloma v neki omari skritega L. Z. ter ga pretepaval s palico po raznih delih života, tako da je bil le-ta pod levim očesom in na vratu krvav. B-s vgovarja sicer, da je vstop na pošto vsakomur prost, in da je imel posebno pravico vstopati, ker ga vodi pot preko sobe v njegovo lastno skladišče, pa da ga je poštarica sama klicala, da odpre sobo. Priznано je sicer, da ima B-s pravico prehoda preko te sobe v skladišče, a dokazano je po izpovedbah prič, da ondaj ni šel v skladišče, marveč je razgrajal in razbijal v poštariski sobi, da torej svoje pravice ni izvrševal, nasprotno, da je le v tujem stanovanji silo delal. Po izpovedbi prič in lastnem priznanji obtoženčevem pa je tudi dokazano, da ga je poštarica prosila le rešitve silovitega

zaprtja, nikakor pa ni B-sa vabila v svoje stanovanje. B-s pridrl je torej siloma v tuje stanovanje. S tem, da je pošta odprta za uradnih ur občinstvu, — nikakor pa za času, ko poštarica ustaja, ko jo je torej smatrati spalnico — ni izključena po zakonu zaščiteni hišna pravica. Tudi ozirom takih prostorov prevladuje gospodarjeva volja, kateri nepoklicanec ne sme nasprotovati. Da nastane hudodelstvo javnega nasilstva, treba, da zločinec vstopi v stanovanje proti gospodarjevi volji, nikakor pa ne zahteva zakon, da gospodar to svojo voljo dejansko pokaže ali izreče. Da, zadošča uže, da se njegova volja ne more drugače tolmačiti, kakor da vstopa ne dovoli. V le-tem slučaju pa ni dvoma, da Mariji B ni bilo po volji, da je B-s vstopil. B-s pa je to takisto sam vedel, kar kaže ves njegov nastop. Kajti prvo je vprašal po L. Z., da si ga ni videl v sobi, nato pa ga je siloma iz omare potegnil in pretepeval. Uvaževati je ravnanje B-sovo v celokupnosti, ko je na opetovano prošnjo poštarice odstranil pripomočke nasilnega zaprtja, in potem prepričan, da ujetnika zasači, silovito pridrl v sobo ter tam njenega posetnika pretepeval in suval. Jasno je, da je B-s premišljeno ravnal silovito v tujem stanovanji in se zakrivil hudodelstva po §-u 83. k. z. Obsodba B-sova je torej po zakonu utemeljena in upravičena.

Obsojenec B-s je na to vložil pravočasno ničnostno pritožbo na najvišje kot kasacijsko sodišče, opirajoč se na razlog §-a 281., št. 9. a) k. pr. r.

Pritožnik navaja, da leži težišče v izjavi priče Marije B., katero je tudi I. stopinja vsprejelo. Priča izpove, da so vrata v poštno sobo uprav ona vrata, katera so se po noči zavezala, — da se ob odpiranju teh vrat takoj v sobo stopi — in, da je pritožnika pozvala, naj vrata odpre, ne da bi mu bila zabranila vstopa. § 83. k. z. pa zahteva pred vsem »pridrtje«. Herbst razlaga to označbo tako, da je v njej razumevati silovitost. Tudi najstrožje razumevanje bi torej zahtevalo, da k pojmu pridrtja treba izvesten odpor ali vsaj domneven vgovor. V predstoječem slučaju pa je bila po pritožnikovem menenji Marija B. sama, ki ga je pozvala, da je odprl vrata, ki so naravnost v sobo vela. Ob takih razmerah pač ni bilo smatrati, da je le-ta nasprotovala njegovemu vstopu, seosebno še ker je ona morala uvideti, da bodeta o vzrokih dogodka razpravljala in jej je bilo gotovo ljubše, če se je to v njenej sobi dogodilo, nego kje drugje. Radi tega uže celo ni govora

o »pridrtji«, ker se ne more tako nazivati vstop posameznika samega brez najmanjšega, tudi le dozdevnega odpora. Ozirom palice, katero je pritožnik pri vstopu slučajno imel v rokah in s katero je bil pomogel odvezanje vrat, se pač temu vstopu ne more pridovati nadevek »pridrtja«. Sicer pa meni, da ni imela Marija B. pravice med dnevom zabranjevati mu vstopa, ker je imel ob tem času pravo prehoda v skladišče. Končno se mu vidi zelo dvomljivo, je-li ni imel kot hišni gospodar pravice, vstopiti radi očitno nemoralnega dogodka po dnevu v sobo najemnice, da jo stavi na odgovor. Kar se tiče svadbe s posetnikom L. Z., pa itak nima ta okolnost s pridrtjem nikake zveze.

Najvišje kot kasacijsko sodišče je z rzsodbo z dne 3. februarija 1894, št. 14082 odbilo ničnostno pritožbo in obsodilo pritožnika, da mu je plačati stroške nastale iz kasacijskega postopka.

Razlogi:

Ničnostna pritožba je neutemeljena, ker ugovarja na stališči §-a 281., št. 9. a) k. pr. r. obsodbi po §-u 83. k. z., trdeč, da je obtoženec neoviran prišel v sobo Marije B., katera ga je sama pozvala, da je odprl vrata, itd. Vse te trditve je uže sodišče prve stopinje primerno v svoji sodbi zavrnilo. Tu se ne vprašuje po pravici vstopa s strani obtoženčeve v sobo Marije B, kajti isti ni zahteval kot stranka uradnega čina c. kr. pošte, katera povsem ob isti uri ni bila občinstvu odprta, niti ni uporabil kot hišni lastnik pristojne mu pravice prehoda preko sobe poštarice v svoje skladišče. Vstopil je marveč v sobo, ko ga ekspeditorica ni bila v to morda pozvala, nasprotno, ko ga je le prosila, da vnanjo zaporico na vratih odpravi; vstopil je v sobo v razmerah in z namenom, ki naravnost izključuje dejstvo, da je storil to le z molčecim privoljenjem imetnice stanovanja. Sodišče nasprotno navajajoč vzroke trdi, da je obtoženec vedel in vedeti moral, da mu Marija B. vstopa v stanovanje ni dovoliti hotela. To zadošča za pojem pridrtja — in zakon zahteva, kakor rzsodbeni razlogi prav navajajo, izrecno izjavo ali celo potrditev volje imetnika stanovanja, ker bi se inace uprav najnevarnejši slučaj »pridrtja«, oni namreč, ko prideroči domnevani odpor upravičenega prehitil, ne kaznil. Dejstvo, da je prepri z L. Z. neodvisno od pridrtja obtoženčevega nastal stopry

pozneje, ne odgovarja dognanim določilom sodbe, po katerih je obtoženec takoj po vstopu v sobo jel uspešno poizvedovati po skritem L. Z. Hudo ravnanje z L. Z. je torej smatrati kot tako, ki spada v pojem hudega ravnanja z domačimi ljudmi v smislu §-a 83. k. z., ker je imel L. Z. v tem slučaju pravico na varstvo hišnega reda, kateri je obtoženec rušil, — kot gost imetnice stanovanja. Ničnostna pritožba se je morala torej zavreči in pritožniku se je glasom §-a 390. k. pr. r. naložilo povračilo stroškov, ki so nastali vsled brezuspešnega potezanja za pravni lek. Ź. V.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 11. za mesec november sledeča članka: Četvrti obči kongres medjunarodne kriminalističke udruge. Svršetak. Poročilo dra. Josipa Šiloviča. — Fantazija u pravu. Prevod predavanja dra. Henrika Dernburga v pravniškem društvu na Dunaji.

Upravno sudovanje. Napisao dr. Hugo Štefanić. Izdalo Pravničko društvo u Zagrebu. — Zagreb. 1894. — Dionička tiskara.

Oesterreichisches Gewerberecht. Dr. A. Heilingner. — Na Dunaji. 1895. — Manz. — II. zvezek.

Prvi zvezek tega komentara obrtnega reda izšel je pomladi tekočega leta, drugi pa ravnokar. To delo ustreza živi potrebi po dobri knjigi, ki razlaga naš precej težki obrtni red, ker je konglomerat izdelkov več dob, katerih nazori o obrtu si v marsičem razlikujejo. Predležeci komentar ima to prednost pred Weigelsbergerjevo izdajo, da ne našteva samo besedila zakonov in naredeb, temveč je tudi razlaga v kratki a vendar dokaj zadostni obliki, vedno ozirajoč se na druge stroke javnega in privatnega prava, ter da navaja pri vsaki točki skoro vso specijalno literaturo, in s tem omogočuje natančnejše poizvedbe o posameznih vprašanjih tudi onim, ki niso povsem domači na polji obrtnega prava. Osobito velja to o poglavjih, ki se pečajo s pomožnim obrtnim objemom in učenci. Prvi del sega do §-a 71., drugi pa od §-a 72. do 130. V dodatku nahajajo se razni važnejši obrazci (n. pr. delavnega réda) ter zakoni in naredbe, ki so v zvezi z obrtnimi predpisi, do najnovejšega časa. Tudi tisek in zunanja oblika sta lepa.

Handbuch für den pol. Verwaltungsdienst. E. Mayerhofer. — Na Dunaji. 1894. — Manz. — Ravnokar pričjenja izhajati ta najboljši komentar v politični stroki v 5. in pomnoženi izdaji. Izšel bode v 40. zvezkih in stane številka 75 kr.